Contributed by Max van Lingen
maandag, 29 oktober 2012 - Last Updated maandag, 29 oktober 2012

De gemeenteraadsverkiezingen van de afgelopen maand zijn in Vlaanderen gewonnen door de Nieuwe-Vlaamse Alliantie. Ico Maly lanceerde dezelfde maand zijn nieuwe boek, N-VA. Analyse van een politieke ideologie. Max van Lingen sprak met hem over de achtergrond van de winst van de Vlaamse nationalisten.

Wat is de N-VA?

De N-VA ideologie kent vier speerpunten. Ten eerste natuurlijk het Vlaams nationalisme. Ten tweede richten ze zich tegen de idealen van de verlichting, zoals vrijheid en gelijkheid. Ten derde baseren ze zich op het neoliberalisme, zolang het de natie niet schaadt. Ten vierde gaan ze uit van homogeneïsme. Het idee dat een samenleving beter is naar mate deze homogener is.

De anti-verlichtingsideologie uit zich onder andere op het vlak van de universele rechten van de mens. Volgens de N-VA moeten mensen bijvoorbeeld slagen voor een taaltest voordat ze recht hebben op sociale woning. Dat gaat in tegen het universele recht om te wonen. In het verkiezingsprogramma van N-VA Asse staat ook een oproep aan de overheid om grond te kopen en om deze vervolgens enkel te verkopen aan mensen wiens moedertaal het Nederlands is. Maar een moedertaal kan je niet aanleren. Hun programmapunt discrimineert dus zowel tegen Walen als tegen allochtonen.

Zien ze Walen en allochtonen beide als een even groot probleem?

Beide komen bij de N-VA in het vizier. Uit mijn onderzoek blijkt duidelijk dat er sprake is van een categorisering tussen de ‘Goede Vlaming’ enerzijds en de ‘Linkse Kerk’, de Walen en de moslims anderzijds. In het discours van de N-VA houdt de Linkse Kerk een hand boven het hoofd van de moslims, die een bedreiging vormen voor de homogeniteit. Daarnaast zorgt de Linkse Kerk er voor dat de Walen nog altijd alles te zeggen hebben over de Vlamingen. Dat is het narratief van de N-VA.

Voor een gedeelte is dat laatste idee terug te voeren op de tijd toen de Vlamingen inderdaad werden onderdrukt. Maar tegenwoordig is Vlaanderen zowel democratisch als sociaal-economisch de dominante kracht in België. In het heden is het een zuiver ideologische constructie die in dienst staat van de wens van een onafhankelijk Vlaanderen.

De Vlaamse onafhankelijkheid is ook een belangrijk punt van het Vlaams Belang. Hoe verhoudt de N-VA zich ten opzichte van hen?

Ze hebben vooral een andere verpakking. Het Vlaams Belang gebruikt een hard discours. Ze spreken bijvoorbeeld over Marokkaanse baby’s die worden geboren met een mes tussen de Pampers. Zulke uitspraken zal je niet horen bij de N-VA. De N-VA verpakt haar discours zeer zorgvuldig. Ze citeren soms zelfs linkse wetenschappers.

Inhoudelijk zijn er verschillen in het natiebegrip. Het Vlaams Belang gaat meer uit van een ‘Blut und Boden’-begrip: ‘Wij Vlamingen horen bij dit grondgebied, hebben een eigen cultuur en eigen kenmerken.’ Het is een zuiver etnocultureel natiebegrip. Binnen de N-VA is de basis ook een etnocultuur natiebegrip , maar ze koppelen dit aan een ‘civiel’ natiebegrip. Vreemdelingen kunnen daardoor onderdeel worden van de natie. Als ze zich volledig assimileren als Vlaming, dan zijn ze welkom.Maar omdat beide begrippen op elkaar geënt zijn, zijn ze even essentialistisch.

Daardoor komt de N-VA dicht bij de oude leus van het Vlaams Belang: ‘aanpassen of opkrassen.’ De

steden waar de N-VA heeft gewonnen zijn dan ook de steden waar voorheen het Vlaams Belang sterk was. De winst betekent wat dat betreft geen echte verschuiving naar rechts. In feite is het een hergroepering van stemmen van het Vlaams Belang aangevuld met een aantal stemmen van de rechtervleugels van de liberale VLD en het christen-democratische CD&V. Met die laatste was er al langer een overlap aangezien de N-VA en het CD&V tot 2008 een alliantie hadden.

Welke rol speelde de economische crisis bij de verkiezingen?

Ter rechterzijde denk ik dat de hype rond Bart de Wever een belangrijkere rol speelde. Hij was alomtegenwoordig tijdens de verkiezingscampagne. Ook al waren het lokale verkiezingen, De Wever heeft campagne gevoerd door heel Vlaanderen. Het leken wel presidentiële verkiezingen. De enige plekken waar de N-VA niet heeft gewonnen, waren de plekken waar andere partijen in staat waren een inhoudelijk verhaal neer te zetten. Dat was bijvoorbeeld het geval in Gent, waar rood-groen een absolute meerderheid heeft behaald.

Ter linkerzijde is het wel zo dat door de sociaal-economische crisis de PvdA hier in Antwerpen van 4 naar 8 procent gaat. Dat heeft gedeeltelijk te maken met partijvoorzitter Peter Mertens, die een bestseller schreef over de crisis en daardoor veel media-aandacht kreeg. Daarnaast werden ze geholpen door een SP.A burgemeester die hard GAS-beleid voerde en de hoofddoek verbood in Antwerpen. Daardoor zijn veel allochtone kiezers overgestapt van de SP.A naar Groen en de PvdA. Maar de partij is ook aanwezig in de wijken en bij de stakingspoorten. Ze helpen collectieve acties op te zetten ondersteunen deze.

In Nederland hebben linkse partijen veel meer moeite om allochtonen voor zich te winnen. Waarom lukt het de PVDA wel?

Een verschil met bijvoorbeeld de SP in Nederland is dat de PVDA in België een antinationalistisch verhaal verteld. De PVDA is bijvoorbeeld de enige grotere partij die nog op Belgisch niveau opereert. Wanneer ze activiteiten opzetten verbinden ze daarmee mensen uit het hele land, van alle kleuren, met of zonder hoofddoek. Door waarden als vrijheid en gelijkheid centraal te stellen spelen ze in op het intuïtieve belang van allochtonen én autochtonen.

Over twee jaar zijn er nieuwe landelijke verkiezingen. Vormen de gemeenteraadsverkiezingen van afgelopen maand een voorbode daarvoor?

Dat is grotendeels koffiedik kijken. Het hangt er vanaf wat de N-VA in Antwerpen gaat doen de komende tijd. Vormen ze een coalitie en, zo ja, met wie? Dat zal een enorme impact hebben aangezien de partij zo jong is. In Aalst is er bijvoorbeeld een kandidaat van de N-VA verkozen die in de jaren ‘90 heeft meegeschreven aan het 70-punten plan van destijds het Vlaams Blok. Dat was een puur racistisch plan. Daar wil niemand mee samenwerken. De vraag is of de partij dat soort dingen recht kan praten.

Wat betreft de PvdA zien we denk ik wel een echte verschuiving. Ik denk dat die structureler is. Maar daar is de vraag of de partij dan nog zoveel media-aandacht krijgt. Ik vermoed dat eigenlijk wel aangezien ze nu verschillende leden in de gemeenteraad hebben en wellicht ook al schepenen leveren. Het is voor het eerst dat dat gebeurt.

Dit artikel verscheen eerder op socialisme.nu